

considered. The author identifies the main socio-political, economic, spiritual and value determinants of society development that determined the vectors of formation of the theory and practice of special education in Ukraine and Poland.

The author reveals the theoretical foundations and peculiarities of implementing the reform of special education for children with special educational needs, and develops the conceptual framework for reforming the special education system of Ukraine, taking into account the progressive experience of Poland. On the basis of the conceptual framework, the organizational conditions are defined, which include decentralization of the education system, development of new pedagogical systems and technologies, new types of educational institutions, abandonment of centralized educational standards, psychological and pedagogical support for children and parents, involvement of local communities in the development of the education system, introduction of new approaches to financing at the state and local levels, clear delineation of powers and responsibilities of different levels of education management, etc. The study revealed specific factors of quality that are unique to the special education system. This plays an important role in a deeper understanding of its socially significant function, essence, and vectors of further development.

On the basis of the developed conceptual framework, the organizational conditions and prospects for the implementation of the Polish experience are determined in order to project further progress and development of special education in the context of the modernization of education in Ukraine.

Key words: special education, special education system, children with special educational needs, Ukraine and Poland, modernization of education, innovations in education, child development.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series19.2023.44.17>

УДК: 159.922.79-056.37-053.4:167.998

Ю.В. Шевченко

julia_shevchenko81@ukr.net

<https://orsid.org/0000-0002-1861-3433>

СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ЗМІСТ І ПРАКТИКИ

Автор розкриває значення практичного аспекту шкільної освіти, зокрема, розвитку соціальної компетентності учнів, виявляє протиріччя і труднощі в реалізації цієї мети. Автор робить акцент на тому, що в психологічних та педагогічних працях провідних фахівці наявні різні напрямки розкриття термінології понять «компетенції» і «компетентність». Компетентність людини включає чітку структуру, яка має елементи, пов'язані зі здатністю особистості вирішувати певні проблеми в різних сферах, але частіше у професійній діяльності. Автор зазначає, що компетентність є результатом навчання, що виражається в знанні особистості про певний набір методів роботи стосовно певної теми впливу.

Ключові слова: компетенція, соціальна компетентність, освіта дітей з особливими освітніми потребами, учасники освітнього процесу, освітній стандарт, проблемне навчання.

Постановка проблеми. Соціальна компетентність в сучасному суспільстві визначається як можливість особистості формувати шляхи взаємодії з оточуючим світом та іншими особистостями, його мінливою соціальною реальністю. Вона передбачає в певному ступені і розуміння моделей взаємодії зі світом, варіантів досягнення мети, розуміння сутності подій та змін, передбачення негативних наслідків власної діяльності. Велике значення має «ментальний» аспект –розуміння та адаптації до оточуючого середовища, розуміння як входити в комунікативні стосунки з навколишнім світом (Гончарова-Горяньська, М.В. 2004:71).

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема розвитку соціальної компетентності у дітей є нагальною та важливою в працях багатьох вітчизняних та зарубіжних учених В. Андрущенко, О. Бабяк, Н. Баташевої, В. Бондаря, Т. Ілляшенко, О. Орлова, Л. Прохоренко, Н. Сабат, М. Ярмаченка, Н. Stutte, F. Menola-selno, R. Wender, L. Kisenberg, Y. Goodman, H. Ando, Y. Goshlmura.

Метою дослідження є здійснити теоретичний і методологічний аналіз сучасного стану психологічного аспекту проблеми соціальної компетентності дітей молодшого шкільного віку.

Виклад матеріалу дослідження. Суспільство, що розвивається, потребує сучасних освічених, етичних, людей, здатних приймати відповідальні рішення, здатних до співпраці, що відрізняються мобільністю, динамічністю, конструктивністю та почуттям відповідальності за долю країни. Вимоги до

сучасної дитини в першу чергу пов'язані з необхідністю формування в неї навичок та вмінь пізнавальної, комунікативно-інформаційної та рефлексивної діяльності. Вони дозволяють дитині бути здатною не лише до знань, мати знання та вміння з різних навчальних дисциплін, але й застосовувати ці ефективні знання у повсякденному житті, щоб вона була здатною до соціальної взаємодії. В навчальному середовищі сучасна дитина повинна бути готова стати соціально активним членом суспільства, здатним до різних сфер життя, набути ефективного досвіду спілкування та вміння будувати гнучкі стосунки із соціальними партнерами. Для того, щоб мати можливість адекватно реагувати на зміни в життєвому стані, бути емоційно сприйнятливою і чуйною (Лепіхова, Л.А. 2004:12).

Суспільство завжди задає модель особистості, процес розвитку якої спрямований на управління соціальним світом, його об'єктами та відносинами, історично підібраними формами та методами поведінки з природою та правилами людських відносин. Тому розвиток дитини загалом функціонує як форма соціального розвитку дитини, формування її як соціальної істоти.

Такий підхід до вивчення розвитку крізь призму соціального руху (соціалізації) забезпечує пошук нових резервів формування особистості дитини та можливостей для оптимізації освітніх впливів з урахуванням періодів особливого сенситивного віку особистості, що розвивається, до соціальних впливів (Овчарук, О.В. 2003:13).

Взаємодія дитини і суспільства характеризується поняттям «соціалізація». Вперше ця ідея була описана в 1940-1950-х років у дослідженнях американських психологів та соціологів (Д. Доллард, Дж. Колмон та інші).

Соціалізація розкривається через поняття «адаптація» (Т. Парсонс, Р. Мертон). За допомогою концепції «адаптації» соціалізація розглядається як процес входження особистості в соціальне середовище та її адаптації до культурних, психологічних та соціологічних факторів, як процес подолання негативних наслідків середовища, що заважає самому - розвиток та самопідтвердження (Г. Олпорт, А. Маслоу, К. Роджерс).

Соціалізація – це постійний процес, який триває все життя. Він розділений на частини, кожна з яких спрямована на вирішення певної проблематики, без обробки яких наступний етап не може розпочатись, може бути деформований або призупинений (Овчарук, О.В. 2003:41).

Недостатня розробленість проблеми формування соціальної компетентності молодшого школяра засобами навчальних предметів тягне за собою відсутність науково-методичних та навчально-методичних матеріалів, що в ще більшій мірі підкреслює актуальність і своєчасність авторського дослідження (Тараненко, І.Г. 2000:37).

Психолого – педагогічна наука і практика дотепер не дає аргументованих відповідей на багато питань, які стосуються сутнісних і критеріальних характеристик соціальної компетентності молодших школярів, педагогічних умов її формування засобами навчальних предметів, що дозволяє нам виділити ряд протиріч між:

- необхідністю розвитку соціальної компетентності дітей молодшого шкільного віку під час навчання та недостатнім використанням в їх освіті соціально значимого потенціалу навчальних предметів;

- можливостями навчальних предметів у формуванні соціальної компетентності молодших школярів і відсутністю наукового обґрунтування організаційно-педагогічних умов їх реалізації.

Саме це є визначальним напрямком шкільної освіти у розвитку соціальної компетентності. Звісно, особливості оточуючого світу впливають на дитину та навчають загальним правилам адаптації, підштовхує шукати вихід із проблемних ситуацій які є частиною її життєвого шляху. Але коли такий спонтанний розвиток соціальної компетентності супроводжується її навчанням, наприклад, на уроках суспільствознавства, дитина набуває воістину безцінний ресурс життєвої орієнтації. Здатність дитини до осмислення, розуміння соціальної реальності може стати результатом вивчення комплексу соціально-гуманітарних дисциплін, але тільки при наявності відповідних цілей, поставлених перед шкільною освітою (Тараненко, І.Г. 2000:40).

Слід мати на увазі: розвиток дитини молодшого шкільного віку означає насамперед власний розвиток, особистісні напрацювання, а не засвоєння готових зразків поведінки, пропонованих дорослими. Багато що повинно бути ними переосмислено, перевірено на досвіді як власному, так і інших людей. Тим часом, в шкільному навчанні існує стійка традиція розглядати його результати через ланцюжок

«знання-уміння-навички». Цей ланцюжок зручний з інструментальної точки зору, з точки зору аналізу педагогом окремих аспектів своєї діяльності, але не може бути орієнтиром у розвитку сучасної освіти (Прибульська, В.І. 2014:4).

Здатність учня об'єднувати найрізноманітніші знання, вміння і навички для отримання результату в навчанні не є сумою, простим додаванням складових. Ключовим словом в даному випадку є саме здатність (або ще краще – досвід) отримання результату в навчальній діяльності. А знання, вміння і навички – це засоби, які при цьому використовує учень. Таке трактування результату освіти найближче до поняття «компетентність», але, на жаль, воно поки ще не є домінуючим.

Поняття «компетентність» як основу подальшого розвитку шкільної освіти, фактично має дві основних мети - освітня і соціальна, які перетинаються між собою. При вивченні природознавства, праці та мови, учні неминуче виходять на проблеми науки і світу. Тож, коли вони вивчають соціально-гуманітарні дисципліни, то не можуть обійтися без аналізу суспільних відносин, причому існуючих «тут і зараз» в житті учнів. Такий підхід до шкільної освіти неможливий без активної взаємодії учасників освітнього процесу - вчителів, учнів та їх батьків. Допомога батьків у ситуації, коли аналіз суспільних відносин починається для учнів з розгляду особливостей їх власного життя, вкрай необхідний. Суттєвим моментом для розвитку соціальної компетентності є потреба в посиленні практичного аспекту освіти, заявленої в концепції шкільного стандарту (Прибульська, В.І. 2014:9).

Її можна розглядати як соціальне замовлення. Інакше кажучи, не тільки розробники концепції стандарту, але і безпосередні учасники освітнього процесу – учні, їх батьки, вчителі повинні бути зацікавлені в посиленні практичного аспекту освіти.

Соціальна компетентність молодшого школяра – це загальна соціальна характеристика індивідуальності дитини, яка включає в себе базову систему знань, умінь і навичок, які дитина здобула в процесі засвоєння навчальних дисциплін необхідних для формування моделі власної поведінки, уміння критично сприймати навколишні обставини, вибудовувати певні системи стосунків та комунікації з оточуючими людьми в межах певної соціальної ситуації. Сформована модель соціальної компетентності дитини молодшого шкільного віку – це фундамент, на якому буде будуватись подальша соціальна компетентність уже дорослої людини за умови розвитку її ключових компетенцій (Андреєва, О. 2014:16).

Соціальна компетентність – особистісна якість особистості дитини, яка дозволяє їй, як розуміти свою неповторність і бути готовою до саморозуміння та саморозвитку, так і, відчувати себе частиною колективу, соціуму, вміти будувати стосунки з урахуванням інтересів інших людей, бути відповідальною та діяти спираючись на власну систему цінностей.

Структура соціальної компетентності молодшого школяра є утворення, що включає три компоненти (когнітивний, мотиваційний, поведінковий), що характеризується критеріями сформованості (поінформованість про об'єкти соціальної дійсності; наявність інтересу до соціально значущої діяльності; готовність до соціально значущої діяльності), рівнями прояву (високий, середній, низький) та відповідними показниками. Проаналізувавши напрацювання зарубіжних і вітчизняних досліджень ми маємо можливість зробити певні висновки щодо побудови структури соціальної компетентності дітей молодшого шкільного віку та її проявів у певних життєвих обставинах (Ніколаєску. І.О. 2014:76).

Мотиваційний компонент - дитина: позитивно ставиться до власного оточення, осіб які мають особливі потреби, представників національних меншин; зацікавлена та налаштована позитивно на взаємодію з однолітками; вмотивована щодо освітньої діяльності та спілкування; активно бере участь у колективних формах діяльності (ігрової, освітньої, трудової, спортивної тощо); розуміє важливість розвитку у себе активності, дружелюбності, відкритості, емпатії, толерантності, самостійності та ін.

Пізнавальний або когнітивний компонент – коли дитина молодшого шкільного віку має сформовані знання: про загальні принципи моралі та правила поведінки в сім'ї, колективі, суспільстві та дотримується їх; про власні права та обов'язки, глибину соціальних ролей; про способи комунікації (вербальні і невербальні; безпосередні, дистанційні, віртуальні) та їх значущість; про можливі варіанти керування власними емоціями та вчинками; про можливі способи запобігання конфліктним ситуаціям (Пометун, О.І. 2004:16).

Діяльнісний компонент – у дитини сформовані вміння та навички, що забезпечують її можливість: засвоювати прийнятні принципи моралі і правила поведінки в соціумі, наслідувати їм;

завадити та підтримувати стосунки із різними соціальними прошарками та окремими особистостям, особливо однолітками; бути зацікавленими в товариських стосунках, комунікаціях та отримання знань, емпатійним, ліберальним у стосунках з оточуючими людьми, особами з особливими потребами, представниками національних меншин; відповідати на потреби інших при спілкуванні засобами вербальної та невербальної комунікації; сприймати особистісні особливості інших людей та адекватно на них реагувати під час діяльності та спілкування, мати сталі переконання і наслідувати їх; самостійно приймати важливі життєві рішення, бути відповідальним щодо власних виборів та дій; конструктивно вирішувати конфліктні ситуації та вміти допомогти у вирішенні іншим; вміти гідно вигравати і програвати у суперечках з іншими людьми; в адекватних формах проявляти позитивні та негативні почуття та вміння керувати ними; приймати участь у соціальній діяльності (ігровій, освітній, трудовій, спортивній тощо).

Рефлексивний компонент (емоційно-ціннісний) – коли дитина вміє: розрізняти потреби інших людей та встановлювати з ними емоційно значущі зв'язки, підтримувати товариську взаємодію з однолітками; розуміти власні потреби та дії стосовно інших людей та корегувати власну поведінку відповідно до встановлених в соціумі правил та норм; розуміти власні емоції та розрізняти емоційні стани оточуючих, проявляти емпатію та емоційний інтелект в процесі комунікації з людьми; вміти бути лабільним та гнучким при суперечках та неадекватних діях зі сторони інших; постійно прагнути вдосконалювати та розширяти межі власного потенціалу (Пометун, О.І. 2004:25).

Наданий перелік цінностей, знань, умінь та навичок в соціальному аспекті, забезпечує продуктивність дитини в сучасній соціальній взаємодії з оточуючим середовищем, є мінливим та залежить від певних вікових, індивідуальних особистісних особливостей дитини та оточуючої дійсності, тому може трансформуватись протягом життя особистості.

Якість сформованості даних ознак компонентів, на нашу думку, може свідчити про певний рівень соціальної компетентності дітей молодшого шкільного віку. У науковій літературі представлено визначення та характеристики сформованості соціальної компетентності молодших школярів відповідно до визначених автором показників і критеріїв. Модель, розроблена вченими Р. Бромом, Р. Херрштейном і ін., які, спираючись на компенсаторний підхід, обґрунтували притаманну кожній особистості схильність до компетентності. За результатами проведених досліджень вони вважають, що утворення благоприємних меж для розвитку особистості, навчання, діяльності та комунікації сприятимуть формуванню та розвитку соціальної компетентності, емпатій та адекватного життєвого сприйняття оточуючої реальності.

Аналіз поняття та структури соціальної компетентності і вікових особливостей молодшого шкільного віку дозволяє виділити новоутворення, які сприятимуть розвитку соціальної компетентності (Сапожников, С.В. 2018:12).

Соціально-педагогічний потенціал навчальних предметів у формуванні соціальної компетентності молодших школярів - це внутрішній резерв, можливості навчальних предметів, що вивчаються дітьми, які співвідносяться з когнітивним (поінформованість про об'єкти соціальної дійсності.), мотиваційним (наявність інтересу до соціально значущої діяльності) і поведінковим (готовність до соціально значущої діяльності).

Зміст навчальних предметів, закладений в підручниках, дозволяє, використовуючи змістовні зв'язку (внутрішньо-предметні, міжпредметні і транс-предметні), широко і ефективно застосовувати інноваційні форми роботи, спрямовані на формування соціальної компетентності молодших школярів (Курінна С.М. 2004:15).

Комплексний супровід побудовано на створенні особистісно орієнтованих ситуаціях, пов'язаних з проектуванням такого способу життєдіяльності дітей, який адекватний природі особистісного розвитку індивіда і ґрунтується на технологіях активного соціального навчання (дискусії, тренінги, круглі столи, годинник питань і відповідей, акції); соціального проектування з метою формування зростаючої людини як суб'єкта соціальної дії (Бабич, С. 2014:22).

Інтерактивна взаємодія забезпечує формування нового досвіду і його теоретичного осмислення через практичне застосування. Дає можливість створити адекватні варіанти процесу діяльності дитини, увійти у нові форми соціальної взаємодії. Цінністю сучасної особистісно орієнтованої освіти є соціально компетентна особистість, різнобічно розвинена і успішно соціалізована в світі, що змінюється. Низький

рівень розвитку соціальних компетентностей учнів в ситуації взаємодії може підвищити ризик виникнення девіантної поведінки в подальшому (Косянчук, С.В. 2018:140).

Особистісно орієнтовані педагогічні ситуації забезпечують включення учня у вирішення різноманітних порушень у соціальній взаємодії під час різних ситуацій розвитку подій, варіативного проектування своєї поведінки в стандартних і нестандартних життєвих ситуаціях. В якості концептуальної основи комплексного супроводу виступають принципи безперервності, інтегративності, діалогічного взаємодії, системності (Косянчук, С.В. 2018:141).

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Отже, ми розкрили варіативність загальних принципів нашої роботи, якими є «соціалізація», «соціальний розвиток», «компетентність», «компетенція», «соціальна компетентність», «розвиваюче середовище», є які взаємозалежними один від одного та мають певні особливості свого прояву під час адаптації особистості. Проаналізувавши основні наукові джерела ми змогли розкрити глибше суть поняття соціальна компетентність індивідуума. Це соціально особистісне утворення, що являє собою цілісний розвиток психічних процесів особистості, за рахунок яких відбувається засвоєння системи розуміння особливостей становлення суспільства, систему стосунків між людьми, які проявляються через особистісні якості людини, її вмотивованість, ціннісні орієнтири в житті, це і здібності, і таланти, і вміння, які дають можливість соціалізуватись особистості в суспільстві.

Ми вважаємо, що подальшого дослідження потребує вивчення особливостей компетентнісного підходу у розвитку соціальної компетентності означеної категорії дітей.

Список використаних джерел:

1. **Андрєєва, О. (2014).** Адаптація учнів першого класу: психологічний супровід. *Психолог*. Київ, 18, с. 14-16.
2. **Бабич, С. (2014).** Адаптація першокласників: психокорекційний комплекс. *Психолог*. Київ, 18, с. 17-22.
3. **Гончарова-Горянська, М.В. (2004).** Соціальна компетентність: поняття, зміст, шляхи формування в дослідженнях зарубіжних авторів. Київ, 7–8, с. 71–74.
4. **Курінна, С.М. (2004).** Особливості соціалізації дітей 6-7 років в різних умовах життєдіяльності. *Вихователь-методист*. Київ, 4, с. 13-16.
5. **Лєпіхова, Л.А. (2004).** Соціально-психологічна компетентність у психологічній взаємодії. *Вища освіта України*. Київ, 3, с. 12.
6. **Косянчук, С.В. (2018).** Соціалізація та самовизначення особистості: апгрейдери процесу реалізації педагогічних технологій в умовах профільного навчання. *Психологія свідомості: теорія і практика наукових досліджень*. Київ, с. 138–141.
7. **Ніколаєску, І.О. (2014).** Формування соціальної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів. *наук.-метод. посіб.* Черкаси, с. 76.
8. **Овчарук, О.В. (2003).** Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. *Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики*. Київ, с. 13–41.
9. **Прибульська, В.І. (2014).** Формування передумов успішної адаптації дітей дошкільного віку до навчання у школі. *Дитячий садок. Шкільний світ*. Київ, 9, с. 4-9.
10. **Пометун, О.І. (2004).** Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. Київ, с. 16–25.
11. **Сапожников, С.В. (2018).** Професіоналізм майбутнього вчителя початкових класів у вимірі сьогодення. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. Київ, 2 (16), с. 12.
12. **Тараненко, І.Г. (2000).** Розвиток життєвої компетентності та соціальної інтеграції: досвід європейських проблем. *Кроки до компетентності та інтеграції у суспільство*. Київ, с. 37–40.

References:

1. **Andrieieva, O. (2014).** Adaptatsiia uchniv pershoho klasu: psykhologichnyi suprovod. *Psykhologh*. Kyiv, 18, s. 14-16. [in Ukrainian].
2. **Babych, S. (2014).** Adaptatsiia pershoklasnykiv: psykhokorektsiinyi kompleks. *Psykhologh*. Kyiv, 18, s. 17-22. [in Ukrainian].
3. **Honcharova-Horianska, M.V. (2004).** Sotsialna kompetentnist: poniattia, zmist, shliakhy formuvannia v doslidzhenniakh zarubizhnykh avtoriv. Kyiv, 7–8, s. 71–74. [in Ukrainian].
4. **Kurinna, S.M. (2004).** Osoblyvosti sotsializatsii ditei 6-7 rokiv v riznykh umovakh zhyttiediialnosti. *Vykhovatel-metodyst*. Kyiv, 4, s. 13-16. [in Ukrainian].
5. **Liepikhova, L.A. (2004).** Sotsialno-psykhologichna kompetentnist u psykhologichnii vzaemodii. *Vyshcha osvita Ukrainy*. Kyiv, 3, s. 12. [in Ukrainian].
6. **Kosianchuk, S.V. (2018).** Sotsializatsiia ta samovyznachennia osobystosti: apgreidery protsesu realizatsii pedahohichnykh tekhnolohii v umovakh profilnoho navchannia. *Psykhologhiia svidomosti: teoriia i praktyka naukovykh doslidzen*. Kyiv, s. 138–141. [in Ukrainian].
7. **Nikolaiesku, I.O. (2014).** Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv vidpovidno do vymoh novykh derzhavnykh osvitnikh standartiv. *nauk.-metod. posib*. Cherkasy, s. 76. [in Ukrainian].
8. **Ovcharuk, O.V. (2003).** Kompetentnosti yak kliuch do onovlennia zmistu osvity. *Stratehiia reformuvannia osvity v Ukraini: Rekomendatsii z osvitnoi polityky*. Kyiv, s. 13–41. [in Ukrainian].
9. **Prybulska, V.I. (2014).** Formuvannia peredumov uspihnoi adaptatsii

ditei doshkilnoho viku do navchannia u shkoli. Dytiahyi sadok. Shkilnyi svit. Kyiv, 9, s. 4-9. [in Ukrainian]. **10. Pometun, O.I. (2004).** Teoriia i praktyka poslidovnoi realizatsii kompetentnisnoho pidkhotu v dosvidi zarubizhnykh krain. Kyiv, s. 16–25. [in Ukrainian]. **11. Sapozhnykov, S.V. (2018).** Profesionalizm maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv u vymiri sohodennia. Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriia «Pedagogika i psykholohiia». Kyiv, 2 (16), s. 12. [in Ukrainian]. **12. Taranenko, I.H. (2000).** Rozvytok zhyttievoi kompetentnosti ta sotsialnoi intehratsii: dosvid yevropeiskykh problem. Kroky do kompetentnosti ta intehratsii u suspilstvo. Kyiv, s. 37–40. [in Ukrainian].

Shevchenko Y.V. Social competence of junior schoolchildren: content and practices.

The author reveals the importance of the practical aspect of school education, in particular, the development of social competence of students, reveals contradictions and difficulties in achieving this goal. In the latest paradigm of education, the formation of key competencies of the younger generation occupies an important place. The development of children's social competence is an important social and psychological-pedagogical problem, the solution of which belongs to the urgent issues of society and education in general. The article notes that in the context of socio-economic changes, education is tasked not only to give students a certain level of knowledge, skills and abilities in the main areas of development, but also to ensure the ability and willingness to live in modern society, achieve socially significant goals, interact effectively and solve life's problems. The author notes that numerous world studies are devoted to the study of various aspects of social competence and its connection with life values, with behavior in stressful situations. Particular attention is paid to senior preschool and primary school age as a key stage in the formation of social competencies. However, in general, and especially special psychology, research aimed at studying issues of social competence is extremely insufficient.

The author emphasizes that in psychological and pedagogical theory and practice there are different approaches to understanding the terms «competence» and «competence». Human competence includes a clear structure that has elements related to the individual's ability to solve certain problems in various areas, but more often in professional activities. Also, competence is the result of learning, which is expressed in the knowledge of the individual about a certain set of methods of work on a particular topic of influence.

As conclusions, it is determined that the social competence of a child is the basis on which the social competence of an adult will be built, provided the formation of key competencies. Social competence is an integral quality of a child's personality that allows him, on the one hand, to realize their uniqueness and be able to self-knowledge and self-change, and on the other - to be part of the team, society, build relationships and take into account other people's interests. responsibility and act on the basis of universal and national values.

Key words: social competence, school education, participants of educational process, educational standard, problem-based learning.